

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 606/2024-55

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla (sudca spravodajca) a sudcov Ivana Fiačana a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] zastúpeného Advokátska kancelária JUDr. Ladislav Jančí, s. r. o., Dončova 21, Ružomberok, proti uzneseniu Krajského súdu v Žiline č. k. 1Tpo/38/2024-101 z 2. septembra 2024 takto

rozhodol:

1. Uznesením Krajského súdu v Žiline č. k. 1Tpo/38/2024-101 z 2. septembra 2024 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky a jeho právo na osobnú slobodu podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Krajského súdu v Žiline č. k. 1Tpo/38/2024-101 z 2. septembra 2024 **zrušuje**.
3. Krajský súd v Žiline **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **856,75 eur** a tieto zaplatiť jeho právnomu zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

Odôvodnenie:

I.

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 29. októbra 2024 domáha vyslovenia porušenia základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na osobnú slobodu podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) a čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením krajského súdu, ktorým bola zamietnutá jeho žiadosť o prepustenie z väzby. Namietané uznesenie krajského súdu žiada zrušiť s tým, že krajskému súdu bude prikázané, aby ho bezodkladne prepustil z väzby na slobodu.

II.

2. Sťažovateľ bol 1. júna 2024 obvinený za zločin podľa § 172 ods. 3 a 4 písm. c) Trestného zákona, ktorého sa mal dopustiť tak, že u seba prechovával približne 392 bežných dávok pervitínu, ktoré vydal vyšetrovateľovi pri domovej prehliadke 31. mája 2024. Uznesením z 3. júna 2024 bol sťažovateľ z dôvodu podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku vzatý do väzby.

3. Sťažovateľ 10. júla 2024 podal žiadosť o prepustenie z väzby, ktorú prokurátor 12. júla 2024 postúpil okresnému súdu. Okresný súd 16. júla 2024 nariadil výsluch sťažovateľa k jeho žiadosti na 7. august 2024 a zároveň v tento deň dal pokyn probačnému a mediačnému úradníkovi, aby do 24. júla 2024 prešetril možnosti dohľadu kontrolou technickým prostriedkom. Už 19. júla 2024 bolo zistené, že použitiu technických prostriedkov nič nebráni. Výsluch obvineného sa uskutočnil 7. augusta 2024 a okresný súd uznesením z tohto dňa sťažovateľa prepustil z väzby na slobodu, keď väzbu nahradil prijatím písomného sľubu sťažovateľa, peňažnej záruky 5 000 eur zloženej jeho matkou a uložením dohľadu probačného a mediačného úradníka. Popritom sťažovateľovi uložil povinnosti zdržiavať sa v rodinnom dome v [REDAKOVANÉ] (okrem účasti na vyšetrovacích úkonoch) a oznámiť každú zmenu miesta pobytu. Sťažovateľovi zakázal vycestovať do zahraničia a užívať návykové látky s tým, že jeho pohyb bude kontrolovaný technickým prostriedkom. Sťažovateľ sa vzdal práva podať sťažnosť proti uzneseniu. Prokurátor podal proti uzneseniu sťažnosť.

4. Písomné vyhotovenie uznesenia okresný súd stranám odoslal 14. augusta 2024 a nasledujúci deň prokurátor písomne zdôvodnil sťažnosť. Sťažnosť prokurátora bola krajskému súdu predložená 23. augusta 2024 a krajský súd o nej rozhodol ústavnou sťažnosťou namietaným uznesením z 2. septembra 2024, ktorého písomné vyhotovenie stranám odoslal 4. septembra 2024.

5. Krajský súd uznesenie okresného súdu zrušil a zamietol žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby vrátane žiadosti o nahradenie väzby. Podľa krajského súdu je preventívna väzba odôvodnená charakterom trestnej činnosti, keďže nešlo o ojedinelé protiprávne konanie, čo vyplynulo z výpovede svedka, ktorý uviedol, že sťažovateľ mu asi štyrikrát predal pervitín a pervitín, ktorý mal svedok pri sebe, mu sťažovateľ dal ako odplatu za prácu na stavbe. Z toho vyvodil dôvodnosť vzneseného obvinenia s tým, že vyšetrovanie bude pokračovať, a z množstva zaistenej drogy možno vyvodiť, že sťažovateľ pervitín nielen konzumuje, ale aj distribuuje, z čoho mu plynie finančný profit a javí sa, že sa dokáže pohybovať na drogovej scéne. Krajský súd ďalej poukázal na to, že sťažovateľ je podľa znaleckého posudku závislý od pervitínu.

6. Podľa krajského súdu vzhľadom na osobu sťažovateľa a okolnosti spáchania skutku väzbu nemožno nahradiť. Prepustením sťažovateľa by mohol byť ohrozený záujem na ochrane ľudského života a zdravia pred škodlivými účinkami drog. Záujem verejnosti na nekompromisnom boji proti drogovej kriminalite je dôležitý, keďže sťažovateľ na drogovej scéne nevystupuje ako osoba zadovážajúca si drogy pre vlastnú spotrebu. Skutočnosť, že sťažovateľovi je do osobnej starostlivosti zverený maloletý syn, neodôvodňuje nahradenie väzby vzhľadom na charakter stíhaného skutku, ako aj záujem na tom, aby maloletý bol chránený pred škodlivými účinkami konania sťažovateľa. Krajský súd uzavrel, že navrhované záruky nie sú primerané a dostatočné.

III.

7. Podľa sťažovateľa krajský súd ústavne nekonformne posúdil dôvody nahradenia preventívnej väzby, keď neuviedol žiadne konkrétne skutočnosti, prečo väzbu nemožno nahradiť. Povaha,

charakter a závažnosť trestného činu nie sú dôvodom ďalšieho trvania preventívnej väzby. Krajský súd sa nevyporiadal s tým, ako môže pokračovať v trestnej činnosti, keďže droga bola zaistená, a tak k nej nemá prístup. Krajský súd nevzal do úvahy, že v rámci dohľadu ho možno kedykoľvek kontrolovať, či užíva drogy. Sťažovateľ ďalej namieta prietahy v rozhodovaní, keď od podania žiadosti (10. júla 2024) do doručenia rozhodnutia krajského súdu (9. septembra 2024) uplynuli dva mesiace. Namieta aj prietahy vo vyšetrovaní, keďže od vznesenia obvinenia v priebehu piatich mesiacov bol vypočutý len on a jeden svedok. Neprimeranosť väzby vyvodzuje z toho, že má len jeden s drogami nesúvisiaci záznam v registri trestov (toto odsúdenie bolo v roku 2012 zahladené) a po novele Trestného zákona mu hrozí trest, ktorý by bolo možné aj podmienene odložiť.

8. Krajský súd sa k ústavnej sťažnosti vyjadril tak, že ju považuje za nedôvodnú.

IV.

9. Z obsahu základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy vyplýva, že osobu možno do väzby vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu. Ústavný rámec dopĺňa dohovor, konkrétne jeho čl. 5 ods. 1 písm. c), podľa ktorého nikoho nemožno pozbaviť slobody, pokiaľ sa tak nestane v súlade s konaním ustanoveným zákonom, ak sú oprávnené dôvody domnievať sa, že je potrebné zabrániť osobe v spáchaní trestného činu alebo v úteku po jeho spáchaní, a čl. 5 ods. 4 dohovoru, podľa ktorého každý, kto bol pozbavený slobody zatknutím alebo iným spôsobom, má právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd urýchlene rozhodol o zákonnosti jeho pozbavenia slobody a nariadil prepustenie, ak je pozbavenie slobody nezákonné.

10. Z ústavy a rovnako aj z dohovoru vyplýva, že každé obmedzenie osobnej slobody väzbou môže nastať len z dôvodov ustanovených zákonom. Preto úprava obsiahnutá v Trestnom poriadku je integrálnou súčasťou ústavného rámca zaručenej osobnej slobody (II. ÚS 315/06). Obsahom základného práva podľa čl. 17 ods. 5 ústavy je aj oprávnenie trestne stíhanej osoby, aby súd rozhodujúci o jej väzbe skúmal významné skutočnosti pre a proti väzbe vrátane možnosti nahradiť ju zárukou, sľubom alebo peňažnou zárukou, pričom ak sa rozhodne trestne stíhanú osobu do väzby vziať alebo ju v nej ďalej držať, aby boli takéto rozhodnutia založené na konkrétnych skutočnostiach, a nie na abstraktnej úvahe (IV. ÚS 207/07, III. ÚS 115/08).

11. Súd má dbať na to, aby doba väzby neprekročila nevyhnutnú mieru. Podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku je daný preventívny dôvod väzby vtedy, ak je obava, že obvinený bude pokračovať v trestnej činnosti, dokoná trestný čin, o ktorý sa pokúsil, alebo vykoná trestný čin, ktorý pripravoval. Dôvodnosť obavy nemôže byť všeobecná alebo abstraktná, ale musí byť spojená s ďalšími skutočnosťami spočívajúcimi v konaní obvineného, z ktorých možno vyvodiť, že bude pokračovať v trestnej činnosti. Ak preventívna väzba trvá dlhší čas, samotný druh, charakter, rozsah či závažnosť trestnej činnosti nemôžu byť dôvodom väzby, ak nie sú podporené ďalšími konkrétnymi skutočnosťami odôvodňujúcimi pokračovanie v trestnej činnosti (III. ÚS 33/2021, bod 47, III. ÚS 520/2021, bod 13, III. ÚS 232/2024, bod 9). Zvlášť je potrebné starostlivo vyhodnotiť situáciu, ak sa väzobné stíhanie odôvodňuje tým, že obvinený spáchal trestné činy v nedávnej minulosti, ak za tieto ešte nebol právoplatne odsúdený alebo obvinený spáchal trestné činy v dávnej minulosti, na ktoré sa už hľadá, akoby nebol odsúdený (III. ÚS 232/2024, bod 10).

12. K námietke sťažovateľa, že krajský súd sa nevyporiadal s dôvodmi nahradenia väzby alternatívami, treba uviesť, že väzba je krajným zaistovacím prostriedkom, a ak je daný väzobný

dôvod, je potrebné prioritne zvážiť možnosť nahradenia väzby alternatívami podľa § 80 a § 81 Trestného poriadku a primeranými obmedzeniami podľa § 82 Trestného poriadku. Krajský súd uviedol, že nahradenie väzby alternatívami nie je možné pre drogový charakter trestnej činnosti, keďže treba chrániť život a zdravie pred škodlivými účinkami drog. Okrem toho sťažovateľ na drogovej scéne nevystupuje ako osoba zadovažujúca si drogy pre vlastnú spotrebu a aj sťažovateľov maloletý syn musí byť chránený pred škodlivými účinkami konania sťažovateľa.

13. Krajský súd sa však vôbec nevyporiadal so skutočnosťami, či vzájomná kombinácia alternatív a obmedzení prijatých okresným súdom je dostatočným prostriedkom nahradenia preventívnej väzby. Okresný súd pritom pristúpil ku kombinácii prijatia viacerých alternatív a uloženia zákazov a obmedzení s tým, že pobyt sťažovateľa v mieste jeho bydliska bude kontrolovať technickým prostriedkom. Okresný súd tak v zásade väzbu sťažovateľa nahradil domácim väzením. Krajský súd však vôbec nevysvetlil, ako takéto obmedzenie spolu s prijatým písomným sľubom sťažovateľa a predovšetkým dohlľadom a peňažnou zárukou zloženou matkou sťažovateľa nezaručuje, že sťažovateľ v trestnej činnosti nebude pokračovať. Tak sa vôbec nevyporiadal s tým, že invazívne obmedzenie slobody pohybu a pobytu sťažovateľa za prítomnosti sústavného monitorovania je objektívne spôsobilé výrazne eliminovať až vylúčiť možnosť pokračovania v trestnej činnosti.

14. Krajský súd nezvažoval ani zloženú peňažnú záruku matky sťažovateľa v relatívne vysokej čiastke popri uložení invazívnych opatrení. Kombinácia viacerých alternatív a obmedzení, ktoré prijal okresný súd, je tak silná, že výrazne oslabuje dôvodnosť ďalšieho väzobného stíhania sťažovateľa. Rozhodnutie krajského súdu neobsahuje žiadne zdôvodnenie, prečo všetky prijaté formy nahradenia väzby spolu s uloženými obmedzeniami a povinnosťami nie sú dostatočné na nahradenie väzby ako obmedzenia osobnej slobody. K tomu treba uviesť, že väzobné stíhanie je krajným prostriedkom a pri rozhodovaní o väzbe v ďalších štádiách trestného konania je potrebné uprednostniť rozumné alternatívy nahradzujúce väzbu (III. ÚS 523/2021, bod 27, III. ÚS 520/2021, bod 14, III. ÚS 232/2024, bod 12). Preskúmavanie dôvodnosti trvania väzby v pravidelných intervaloch nie je samoúčelné, pričom s narastajúcou dĺžkou trestného konania všeobecný súd musí dôslednejšie preskúmavať nielen väzobné dôvody, ale aj možnosti nahradenia väzby.

15. Namiesto toho bolo ďalšie trvanie väzby zdôvodnené všeobecnými tvrdeniami o tom, že u sťažovateľa možno predpokladať, že sa vie pohybovať na drogovej scéne a je závislý na pervitíne. Uznesenie však neobsahuje žiadne zdôvodnenie, prečo okresným súdom uložené obmedzenia a povinnosti nie sú dostatočnou zárukou, že sťažovateľ nebude pokračovať v konzumácii a distribúcii drogy. Rovnako neurčité a abstraktné sú úvahy krajského súdu o tom, že vzhľadom na osobu sťažovateľa a okolnosti spáchania skutku väzbu nemožno nahradiť. Úvaha krajského súdu prezumuje, že aj pri efektívne kontrolovanej povinnosti sťažovateľa zdržiavať sa v bydlisku si sťažovateľ bude obstarávať alebo dokonca distribuovať drogy. Odôvodnenie uznesenia krajského súdu neobsahuje ani náznak úvahy o tom, ako by to pri domácom väzení sťažovateľa bolo možné. Namiesto toho je obmedzenie osobnej slobody sťažovateľa väzbou zdôvodnené všeobecnou frázou o potrebe ochrany ľudského života a zdravia pred škodlivými účinkami drog a záujme verejnosti na boji proti drogovej kriminalite.

16. Preto bolo ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ods. 2 ústavy sčasti vyhovené, keďže ústavnou sťažnosťou namietaným uznesením krajského súdu došlo k porušeniu ústavných práv sťažovateľa podľa čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy a čl. 5 ods. 1 písm. c) dohovoru. Namietanému uzneseniu krajského súdu na rozdiel od uznesenia okresného súdu chýba ústavne udržateľná úvaha o proporcionalite

väzby sťažovateľa pri možnosti jej nahradenia dohľadom a zložením peňažnej záruky za súčasného uloženia efektívne kontrolovateľných obmedzení a povinností, ktoré tiež smerujú k obmedzeniu osobnej slobody sťažovateľa. Namietané uznesenie krajského súdu bolo podľa čl. 127 ods. 2 ústavy zrušené. Nebol však dôvod vyhovieť návrhu sťažovateľa v rozsahu, aby bolo krajskému súdu prikázané prepustiť ho z väzby. V deň rozhodovania o ústavnej sťažnosti okresný súd v konaní o proti sťažovateľovi medzičasom podanej obžalobe (7T/60/2024) právoplatne rozhodol o vine a treste sťažovateľa a právoplatne rozhodol o jeho prepustení z väzby s tým, že ústavu na výkon väzby prikázal, aby sťažovateľa ihneď z väzby prepustil.

17. K námietke sťažovateľa, že o žiadosti o prepustenie z väzby sa konalo neprimerane dlho, treba uviesť, že sťažovateľ v ústavnej sťažnosti namieta len rozhodnutie krajského súdu. Pritom je zrejmé, že o jeho žiadosti o prepustenie na slobodu neprimerane dlho, a to od 12. júla 2024 (predloženie vyjadrenia prokurátora) do 23. augusta 2024 (predloženie sťažnosti prokurátora krajskému súdu), konal okresný súd. Postup krajského súdu však trval len od 23. augusta 2024 do 4. septembra 2024, keď krajský súd stranám odoslal písomné vyhotovenie svojho uznesenia. Preto nemožno dospieť k záveru, že by či už postupom, alebo uznesením krajského súdu bolo porušené ústavné právo sťažovateľa podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru, ktorého súčasťou je aj sťažovateľom uvedené právo na urýchlené rozhodnutie o zákonnosti pozbavenia osobnej slobody, ktorého porušenie namieta.

18. Napriek tomu treba na okraj uviesť, že rozhodovanie o žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby ako celok trvalo neprimerane dlho. Rozhodovanie okresného súdu po viac ako troch týždňoch potom, ako mu bola doručená žiadosť o prepustenie z väzby s tým, že sťažnosť prokurátora, ktorá má odkladný účinok, bola krajskému súdu predložená takmer po šiestich týždňoch od podania žiadosti o prepustenie z väzby, nezodpovedá požiadavke urýchleného rozhodovania vo väzobných veciach.

V.

19. Zistené porušenie ústavných práv sťažovateľa odôvodňuje, aby mu krajský súd podľa § 73 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov úplne nahradil trovy konania, ktoré mu vznikli zastúpením advokátkou. Ich výška bola určená podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), čo za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti 2 x 343,25 eur) s náhradou podľa § 16 ods. 3 vyhlášky (2 x 13,73 eur) zvýšené o daň z pridanej hodnoty, pretože advokát sťažovateľa je platiteľom dane z pridanej hodnoty, predstavuje 856,75 eur.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. novembra 2024

Robert Šorl
predseda senátu